విశ్వనాథ 'ఆత్మకథ'

అనుభవాల కలంనుంచీ అనేక విషయాలు

చిన్నప్పుడు పసివాడు బొమ్మల పుస్తకాన్ని 'చూస్తాడు'. కాస్త ఎదిగాక పెద్దబొమ్మలు, చిన్న కథలూ ఉన్న పుస్తకాన్ని 'చదువుతాడు'. మరికాస్త పెరిగాక రెక్కల్తో ఎగిరే మనుషులూ, వరాలిచ్చే దేవతలూ, ఆలోచనల్ని ఆకాశంలో నిలిపే అభూత కల్పనలల్ని ఆహ్వానిస్తాడు. ఇంగ్లీషు చదువులయితే హారీ పోటర్, తెలుగు చదువులయితే ప్రహ్లాద చరిత్రలాంటివి ఆకర్షిస్తాయి. ప్రహ్లాదుడుని కొండల మీదనుంచీ తోసేసినా చచ్చిపోకుండా పాటలు పాడటం, మనిషీ, జంతువూ కాని పెద్ద ఆకారం దుర్మార్గుడిని చంపటం వంటి మెలోడ్రామా పసి మనస్సుని ఆహ్లాద పరుస్తుంది. (ఈ తరం వారికి ఆ కథలు తెలియకపోతే తప్పు వాళ్ళది కాదు. తల్లిదండ్రులది.) మరికాస్త ఎదిగాక కాశీ మజిలీ కథలు నచ్చుతాయి. మనస్సు ఊహించే కల్పనలు, ఉచ్చులూ ఆకర్షిస్తాయి. యువరక్తం నిలదొక్కుకుంటున్నప్పుడు నవలలూ, కథల వేపుకి మనస్సులాగుతుంది. జీవితం మధ్య వయస్సులోకి వచ్చినపుడు తన వెనక చరిత్రని తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి కలుగుతుంది. చరిత్రా, వాస్తవం ఎరగాలనే దశ అది. జీవితం సాయంకాలం వేపు మొగ్గు చూపినప్పుడు - వెనక్కి వెళ్ళి చెప్పిన ఆత్మకథ వేపు మనస్సు పోతుంది. మహానుభావుల జీవికలూ, వారిజీవితం నేర్పే పాఠాలూ ఆకర్షిస్తాయి. మరి కాస్త ముందుకు పోతే - వృద్ధాప్యం 'ఈ జీవితం తరువాత ఏమిటి?' అనే ప్రశ్నని సిద్ధం చేస్తుంది. సత్కర్మ, సంస్కారం కలిసివస్తే పురాణాలూ, భగవద్గీత చేతికి వస్తాయి. ముసలితనం ముసురుకున్నప్పుడు - పోయినవాళ్ళ వార్తల్ని చదవాలనిపిస్తుంది - తన తరం వాళ్ళు ఎవరు సెలవు తీసుకుంటున్నారో తెలుసుకోవడానికి. ఇది మనిషి ఆలోచనల పరిణామం.

డేవిడ్ నివెన్ అనే హాలీవుడ్ నటుడు 'ది మూన్ ఈజె బెలూన్' అనే ఆత్మకథ రాశాడు. 'మనిషి ముందుకు చూసి ఆత్మకథ రాశాడు. దాని ముందు మాటలో 'మనిషి ముందుకు చూసి సాధించగలిగిందేమీ లేనప్పుడు - వెనక్కి తిరిగి ఆత్మకథ రాస్తాడు' అన్నాడు. ఈ వాక్యం నా అహాన్ని రెచ్చగొట్టి చాలా కాలం ఆత్మ కథ మొదలుపెట్టకుండా నన్ను ఆపింది. కానీ పి.వి.నరసింహారావుగారిని వారి చివరి రోజుల్లో కలిసినప్పుడు: 'ఆలశ్యం చెయ్యకండి మారుతీరావుగారూ, రోజూ నాలుగు వాక్యాలయినా రాయండి. తరువాత సవరణలు చేసుకోవచ్చు. నేనలా రాయకపోతే ఇన్సైడర్ రాయగలిగేవాడిని కాదు' అంటూ ఆ గ్రంథాన్ని యిచ్చారు. తదాదిగా 'అమ్మ కడుపు చల్లగా' అనే ఆత్మకథని ప్రారంభించాను. ఇది దాదాపుగా ముగింపు దశకి వచ్చిందీనాటికి.

ఆత్మ కథ జీవుని వేదనను వివరిస్తుంది. ఆ వ్యక్తి జీవితాన్ని సమీక్షిస్తుంది. ఆత్మకథ ఓ వ్యక్తి జీవితానికి అందమయిన అధోజ్ఞాపిక (foot note). నన్ను చాలా బాగా ఆకర్షించిన ఆత్మకథలు రెండు భాషల్లోనూ రెండేసి ఉన్నాయి. ఇంగ్లీషులో చార్లీ చాప్లిన్ 'మై ఆటోబయోగ్రఫీ', స్వామి పరమహంస యోగానంద 'ఆటోబయో గ్రఫీ ఆఫ యోగి'. తెలుగులో ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారి 'నా యెరుక', శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారి 'అనుభవాలూ - జ్ఞాపకాలూ'. మరొక హృద్యమైన స్వీయకథ ఆచంట జానకీరామ్‌గారి 'సాగుతున్న యాత్ర'. అలాగే ఇంగ్లీషులో చెప్పవలసి వస్తే ఎమ్.సి.చాగ్లా 'రోజెస్ ఇన్ డిసెంబర్'.

ఇదిగో, ఈ సందర్భంలో డాక్టర్ పప్పు వేణు గోపాలరావుగారు చెప్పారు - విశ్వనాథవారి ఆత్మకథ తన దగ్గర ఉందని. ఈ తరం వారికి విశ్వనాథ వారిని తెలియకపోవచ్చు. తెలిసిన వారికీ వారు ఆత్మ కథ రాశారని తెలియకపోవచ్చు. తెలిసిన ఆ కొద్ది మందికీ ఆత్మకథ చదివే అవకాశం రాకపోవచ్చు - అది ముద్రణలో లేదు కనుక.

మా తరానికి విశ్వనాథ మేరుశృంగం. ఆయన 1971లో ఆత్మ కథ ప్రారంభించి కేవలం 65 పేజీలు రాశారు. తెలుగు సాహిత్యానికి జరిగిన పెద్ద నష్టం వారు ఆత్మకథని పూర్తి చెయ్యకపోవడం. పుస్తకం నాచేతికి రావటానికి - పుస్తకాలు మరొకరికి ఇవ్వడానికి సందేహించే పప్పుని (ఆ అలవాటు నాకూ ఉంది) బెల్లించి, ఫోన్లు చేసి, ప్రతిజ్ఞలు చేసి - చాలా శ్రమ పడి తెచ్చుకున్నాను. తీరా పుస్తకం చేతికి వచ్చాక కేవల 65 పేజీలు చదివిన తర్వాతే పుస్తకాన్ని కింద పెట్టగలిగాను.

ఆత్మ కథ మీద ఆసక్తికి మొదటి ప్రేరణ - ఆ కథకి కారణమయిన వ్యక్తి ప్రాచుర్యం, ఆ వ్యక్తి పట్ల మనకి ఉన్న ఆకర్షణ, గౌరవం. మహాత్ముడిని 'జాతిపిత' అని తెలిశాక వారి జీవితం తప్పనిసరిగా మనకి ఆసక్తిని కలిగిస్తుంది. మదర్ థెరిస్సా ఆత్మకథ రాసి ఉంటే నేను క్యూలో నిలబడి మొదటి కాపీని కొనుక్కుంటాను. ఒక తరాన్ని తన అందంతో వెర్రెత్తించిన హెడీ లామర్ (శాంసన్ అండ్ డెలైలా హీరోయిన్) తన ఆత్మకథని రాసింది 'టియర్స్ అండ్ స్మైల్స్' అని. అంతా ఆ రోజుల్లో విరగబడి చదివారు.

విశ్వనాథవారు ఆత్మకథ గురించి అద్భుతమైన వివరణ మొదట్లోనే యిచ్చారు. 'ఎలుక ఎంతవరకు తన వైపునకే తప్పుకొనునన్నట్లు ఆ కవి యొక జీవుడు, వాడనుభవించినాడు. వాడు స్వానుభవాభిముఖంగానే చెప్పును. సుగ్రీవుడు శ్రీరామచంద్రునితో తనకు తన అన్నగారు చేసిన ఉపకారము తన దృష్టితో చెప్పినాడు. దానినే వాలిని చెప్పుమన్నచో నది యెట్లుండును? ఇది వాల్మీకి దోషము కాదు. లోకములో జరిగెడి కథలయందు సహజముగా నున్న దోషము'.

మరొక గొప్ప మాట. కవిత్వం రసానుభూతిని కలిగిస్తుంది. కానీ కవి జీవిత విశేషం బుద్ధిని మాత్రం చమత్కృతం చేస్తుంది. రసానుభూతిని కలిగించే శక్తిలేదు. నాకు బొత్తిగా తెలుగులో చెప్పడంరాదు. It may not be good poetry, but it qualifies the poet.

విశ్వనాథవారి రచనల్నీ, వారి అహంకారాన్నీ, పెళుసుదనాన్నీ ఎరిగిన వారికి ఆయన మాటల్లో చదువుతూంటే నాలాంటి వాడికి వెర్రెక్కుతుంది: 'మనస్సులో వచ్చెడు యహంకారము. నేనెవ్వరికిని నపకరాము చేయను. చేయలేను. నా మొగము చూచినచో, నేను మాటాడెడు పద్ధతిని తిలకించినచో వానికి నే నహంకారినని పొగరుబోతునని యూహ కలుగుట... వానికి శారీరకముగా శిక్ష చేయవలెనన్న ఊహ ఏర్పడును.. వాడుక భాషలో చెప్పినచో వానిని తన్నవలెననిపించును. ఈ స్థితి నా కుండెడిది.'

అయితే దానికి కారణాన్నీ వారే చెప్పుకున్నారు. వారి ఊరు నందమూరులో 'మేమే ప్రభువులము. ఆ గ్రామము మాది. ఈ కారణములచేత మాకుదురులో

నొక దురహంకారము - ఒక ఠీవి - ఎవడన్నను లెక్క చేయని యొక లక్షణము, చప్పున మాట తూలుట - మన మాటయే సాగవలయునన్న యొక అహంకారము కలవు. ఈ లక్షణములు నాలో క్రమక్రమముగా వృద్ధిపొందినవి.'

వారి ఊరు నందమూరు మనకి తెలియకపోతే - ఈ పుస్తకం చదివితే చాలు రవిగాంచని ఎన్నో వైభవాలను వివరిస్తారు. ఆ ఊరి పంటపొలాలు, చావిళ్ళు, వ్యక్తులు - అంతా కళ్ళ ముందు నిలుస్తారు. వారి ఋతుసంహారంలో కనిపించే ప్రతీ మేఘం, వర్షించిన ప్రతీ వర్షపు చినుకూ, తడిసిన ప్రతీ గడ్డి పరకా - చిన్న తనం నుంచీ వారి అనుభవంలోకి తొంగి చూసినవేనని మనకి తెలుస్తుంది.

మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మగారు, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంలో చరిత్రశాఖ అధ్యాపకులు నట్లూరి వెంకట రమణయ్య గారు ప్రతి దినం విశ్వనాథం వారు రాసిన పద్యాలను విని 'మెచ్చుకొనలేక విరగబడి పోయెడివారు' అన్నారు. ఆ గ్రంథాన్ని మల్లంపల్లి వారికి 1924 ప్రాంతంలోనే అంకితం యిస్తూ 'డిగ్రీలు లేని పాండిత్యం.. వన్నెకు రాని పాడు కాలాన బుట్టి' అన్న పద్యాలు రాసినట్టు ఉటంకించారు.

వారు చదువుకి వెళ్ళిన వెలినూతల నుంచీ నాగవరప్పాడి ప్రయాణాన్ని ఇలా చెపుతారు: 'కొత్తగా కాలువకు ప్రతీ ఏడు నీరు వచ్చును. అది పెద్ద పండుగ. అయిదారు దినములూరంతయూ బిందెలు పుచ్చుకుని ఈ మైలున్నర నడిచి కాలువకు బోయి స్నానాలాడి తబుకలాడి తవ తమ కనుకూలమయిన పాత్రలలో - తియ్యని కృష్ణ నీరు తెచ్చికొందురు, అప్పటికి మింటిలో మెయిళ్ళు పట్టవు. నీటి కెఱ్ఱదనము లేదు. నీరు కొబ్బరిపాల వలెనుండును' - ఇలాంటి తెలుగు భాష, ఇంత చక్కటి నుడికారం ఇంగ్లీషు మరిగిన ఈ తరానికి అరగని భోజనం. ఈ అనుభవంతో వారు తన కల్పవృక్షములో భగీరథుడు తెచ్చిన గంగానది వర్ణన చేశానంటారు.

జీవితంలోని వ్యక్తులు కావ్యాల్లో పాత్రలెలా అవుతారో విశ్వనాథవారు చేసి చూపారు. 'మా నాయనమ్మ వృద్ధురాలు. మానాయనగారు ఇందుపల్లిలో మాకు వంట చేయుటకు మా నాయనమ్మను పెట్టెను. ఆ ఊరిలో పురాతనమయిన యొక విష్ణ్వాలయమున్నది' - ఆవిడ గురించి తెలుసుకోవాలంటే ఆయన ప్రథమ కళత్రం పోయాక వ్రాసిన వరలక్ష్మీ త్రిశతియనే వియోగ కావ్యం చదవాలి.

కొల్లూరు దగ్గర అనతవరము అనే గ్రామం ఉంది. అక్కడ విశ్వనాథ వారి అన్నయ్య మేనమామ సీతారామశాస్త్రిగారు భిక్షాటనము చేసుకుని బతికేవాడు. ఆయన వైశ్వదేవపరుడు. జన్మలో రైలెక్కలేదు. అగ్నిహోత్రము మానలేదు. బ్రాహ్మణుడు ఆపద్ధర్మముగా వ్యవసాయము చేయవచ్చుగాని భిక్షాటనము వదిలి పెట్టి మరియొక వృత్తి చేయరాదన్న నియమమును జీవితాంతము నెరిపినవాడు. విశ్వనాథవారి తండ్రి పేరు శోభనాద్రిగారు. విశ్వనాథవారి మాటల్లో వారి పెళ్ళి ఎలా జరిగిందో చదవండి: 'ఆయన మా నాయనగారి మీద నొక నింద వేసెను నేను భిక్షాటనము చేయువాడను అని శోభనాద్రిగారు నా మేనల్లునికి నా కూతురునిచ్చుకొంద మనుచుండగా తాము సంపత్తు కలవారని నా సంబంధము చేసినాడు' శోభనాద్రిగారు ఆయన వద్దకు పోయి 'ఓరీ శాస్త్రులు! నాకా ఊహ లేదు. నీవు పేదవాడివని నీయందు తక్కువ చూపు లేదు. నీ కూతురును నాకొడుకునకు చేసికొందును' - అని చెప్పి - చెప్పుట ఏమి లగ్నము పెట్టుట ఏమి! ఇంటికి వచ్చుట ఏమి! మేము పదిపదేను బళ్ళమీద తరలి వెళ్ళుట ఏమి! వడ్లు దంపించి అయిదారు బస్తాల బియ్యంతో చేసుకుని తిరిగి వచ్చుట ఏమి!

రామాయణ కల్పవృక్షములో దశరధ మహారాజునందు ‘మా నాయనగారి లక్షణము నిరూపించి వ్రాసితిని‘ అని చెప్పుకున్నారు.

నందమూరులో విశ్వేశ్వుని భక్తిగా తలుచుకుంటూ ‘మా స్వామికి నా కవిత్వము నిండా పట్టాభిషేక మొనర్చితిని. కల్పవృక్ష ప్రతి ఖండాంతరమునందు మా విశ్వేశ్వర స్వామియే యున్నాడు... మా నాయనగారి శివ భక్తి నా శివ భక్తి మా స్వామి నన్నేలికున్న లక్షణ్ము సువుదితము కాగలదు‘ అన్నారు.

ఈరోజుల్లో కులాలు మనుషుల్ని విడదీసి స్పర్ధలు పెంచుతున్నాయి. కాని ఆనాటి వ్యవస్థ ఎంత గొప్పగా సాన్నిహిత్యాన్ని పెంచుకుందో చెప్పడానికి ఆత్మకథలో రెండు ఉదాహరణలు. ‘ఈ దినములలో ఆ కులము పేరు చెప్పుట తప్పు. కానీ ఊరందరు సాలె శేషయ్య అనెడివారు. పిల్లలము మేమనుటకు వీలు లేదు. ఆయన వరుసకు మాకు పినతండ్రి. శేషయ్య బాబాయి అనవలసినదే వట్టి పేరుతో నన్నచో నీవు శేషయ్యకు బొడ్డు కోసి పేరు పెట్టితివా శేషయ్య బాబాయి అనలేవా అని మా పెద్దవారు దండించెడివారు‘.

వారి ఊరిలో బ్రహ్మన్న అనే కమ్మవారుండేవారు. వారి ప్రసక్తి: ‘ఆయన వియ్యంకుడొకనాడు బ్రహ్మయ్యగారితో నన్నాడట! ‘బ్రహ్మయ్యగారూ! అంతా బాగుగనే ఉన్నదికానీ ఈబ్రహ్మడు మిమ్ము‘యేరా!‘ అనుట బాగాలేదు‘ అని. అప్పుడు బ్రహ్మయ్యగారు ‘అది ఏమిటండీ! మేమిద్దరము మేనత్త మేనమామ బిడ్డలము. ఆయన నాకంటే తేలికగా ఏడెనిమిదేండ్లు పెద్దవాడు.. నన్ను గారనవచ్చునా! అన్నచో నాకు ఆయుష్షు నష్టము కదా! ఆయన నన్ను ‘ఏరా‘ అని పిలుచుట మీ కిష్టము లేనిచో మా సంబంధము మాని వేయుడు‘అని ...ఆ బ్రహ్మన్నగారు భార్య మీద కోపము వచ్చి అలిగి అన్నము తినకుండా పండుకున్నచో - వారి ఇంట్లో శేషమ్మ అత్త అని ఒకామె ఉండెడిది. ఆమె వచ్చి నాన్నతో చెప్పుట, ఈయన వెళ్ళి కోప్పడి జబ్బ పట్టుకుని లేవదీసి అన్నము తినిపించి మరీ ఇంటికి వచ్చెడివాడట.

ఈ వ్యవస్థ, ఈ అనుబంధాలూ నిన్న మొన్నటివని వినడానికే ముచ్చటగా, అపూర్వంగా ఉన్నాయి. ఆయన తన గ్రామ గురించి చెపుతూ ‘పరమేశ్వరుని దయచేత నెవని జీవన సంపుటిలో కవితా శక్తియు, నార్ద్రతయు నుండునో అట్టివాడు మా గ్రామమున పుట్టినచో మహాకవి కాక చచ్చునా!! అన్నారు. ఇది నా అనుభవము. నేను పొందిన బాధ. నేను పడిన కష్టము. ఈ బాధకు నీ కష్టమునకు నేనిందెవరిని పేర్కొందునో వారు బాధ్యులు కారు.. అపకారము చేసినవాడో ఉపకారము చేసినవాడో నిమిత్తమాత్రుడన్న భావము నాకు దృఢమయినదని మనవి చేయుచున్నాను... ఈ గ్రంధములో నా ప్రధానమయిన ఉద్దేశమేమనగా - నా వైరాగ్యము నా భగవద్భక్తి నా సంప్రదాయబద్ధ బుద్ధి లక్షణము - కవితా విద్యయందు నేను పొందిన అభివృద్ధి..‘ చెప్పడం. అప్పటికి వారి వయస్సు 74 సంవత్సరాలు. ఈ ఆత్మకథని 1979 లో ప్రచురించారు.